

25 rokov

činnosti expertnej inštitúcie Technickej inšpekcie

Bratislava leto 2019

► Úvod

Novodobá história technického dozoru a samostatnej právnickej osoby Technickej inšpekcie (štátnej príspevkovej organizácie a neskôr akciovej spoločnosti) sa začala písať v lete 1994 schválením novej zákona č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore (ŠOD) nad bezpečnosťou práce – zákonom č. 256/1994 Z. z.

Činnosť Technickej inšpekcie nevznikla v prázdnom priestore, ale nadviazala na dlhoročnú tradíciu v Európe. Viac ako 130-ročnú históriu technických dozorných spolkov v Nemecku a vo Švajčiarsku v prvej polovici 20. storočia udržiaval na Slovensku čiastočne živnostenský dozor a neskôr od roku 1953 Ústav technického dozoru so sídlom v Prahe.

Legislatívne pravidlá na kontrolu nebezpečných technických zariadení (medzi prvé takéto zariadenia sa počítali parné kotly) sa začali písať v 19. storočí. Už prvé predpisy sa zameriavali na bezpečnosť týchto zariadení komplexnejšie, ako sa na prvý pohľad zdá. Riešili opatrenia proti nebezpečenstvu výbuchu, dotýkali sa požiadaviek na preukaz spôsobilosti na obsluhu týchto zariadení a ich skúšanie. Napríklad:

- nariadenie č. 273/1860 r. z., *týkajúce sa bezpečnostných opatrení proti nebezpečenstvu výbuchu varičov a kotlov opatrených hermeticky uzavretým príklopom,*
- nariadenie č. 108/1891 r. z., *týkajúce sa preukazu spôsobilosti pre obsluhu parných kotlov a pre dozor pri práci parných kotlov, ako aj pre obsluhu parných strojov a pre vedenie rušňov a parných lodí,*
- nariadenie č. 172/1893 r. z., *o úradnej prehliadke a skúšaní starých parných kotlov do obchodu daných a na opätovné používanie určených,*
- nariadenie č. 108/1894 r. z., *ako sa má robiť skúšanie parných kotlov.*

Tieto historické predpisy sú výberom nariadení zo zrušovacích ustanovení vládneho nariadenia o **zaistení bezpečnosti a hospodárnosti prevádzky niektorých technických zariadení č. 53/1952 Zb.** zo 7. októbra 1952. Cieľom tohto nariadenia bolo zaistiť pri prevádzke technických zariadení bezpečnosť ľudského života a zdravia, národného majetku a iných hospodárskych hodnôt, ako aj hospodárnosť zo strany tepelnej techniky. Nariadením boli ustanovené orgány odborného technického dozoru – **Ústav technického dozoru** so sídlom v Prahe a s pobočkou v Bratislave.

Úlohou odborného technického dozoru o. i. bolo zisťovať, či technické zariadenia, ich prevádzka a údržba vyhovujú predpisom a technickým normám, príp. uznaným pravidlám techniky a pokroku vedy; či zamestnanci poverení obsluhou technických zariadení a dozorum nad nimi majú potrebné odborné znalosti, ako aj z bezpečnostnej strany; či projekty, konštrukcie, materiál, výroba, umiestnenie a použitie zodpovedajú požiadavkám bezpečnej prevádzky.

Tohto nariadenia bolo účinné až do 1. januára 1969, keď ho zrušil zákon o štátnom odbornom dozore č. 174/1968 Zb.

Pri tomto prehľade je vhodné spomenúť aj iné predpisy. Základným predpisom v oblasti tlakových zariadení v druhej polovici 20. storočia bola napr. aj vyhláška Ministerstva energetiky a vodného hospodárstva č. 55/1960 Zb. z 27. apríla 1960, ktorou sa upravili niektoré povinnosti výrobcov a prevádzkovateľov parných kotlov (parných generátorov) a iných tlakových nádob. Táto vyhláška bola zrušená vyhláškou Slovenského úradu bezpečnosti práce a Slovenského banského úradu č. 133 zo 16. augusta 1973, ktorou sa určili vyhradené technické zariadenia a ustanovili niektoré podmienky na zaistenie ich bezpečnosti.

▮ Zákon č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore

Na pripomenutie polstoročia tohto významného zákona nemožno obísť dôvody a začiatky tejto dôležitej zmeny.

Zákon vznikol v čase spoločenského uvoľnenia. Proces tvorby sa stretával so značnými prekážkami najmä preto, lebo vtedajšie právne predpisy vyžadovali uzavretie dohody s odborovými orgánmi – ROH a so zdravotníckymi a inými orgánmi a organizáciami.

Prietahy v predložení návrhu zákona kritizovala vláda, ktorá uznesením z 15. marca 1967 k správe o plnení smerníc na zvýšenie účinnosti kontroly a na racionalizáciu celkového kontrolného systému stanovila, že štátny odborný dozor nad bezpečnosťou práce sa vytvorí na základe inšpekcie bezpečnosti práce patriacej dovtedy do pôsobnosti orgánov odborov (ROH), Ústavu technického dozoru a orgánov dozoru nad technickým stavom strojov a zariadení v poľnohospodárstve. Vláda žiadala, aby novovytvorené orgány štátneho odborného dozoru pracovali na základe modernej koncepcie s využitím zahraničných skúseností, podľa zásad komplexného a preventívneho vytvárania podmienok na zvyšovanie bezpečnosti a humanizácie práce vychádzajúcich z aplikácie vied o človeku, ako je antropológia, psychológia, ergonómia a sociológia. Pre organizáciu a riadenie orgánov štátneho dozoru žiadala použitie zásad kybernetiky s plným zapojením výpočtovej techniky.

Začiatkom roku 1968 bol vláde predložený návrh zákona o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce a technických zariadení, ktorý vláda s niektorými úpravami schválila uznesením zo 6. marca toho roku.

Na rokovaní Federálneho zhromaždenia z 20. decembra 1968 predkladateľ Ing. Hruškovič, minister techniky, o. i. konštatoval, že „návrh zákona o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce vychádza z naliehavej potreby vybudovať v ČSSR urýchlene orgány štátneho odborného dozoru, a prispieť tak čo najviac k zníženiu úrazovosti, ktorá predstavuje citlivé miesto v živote pracujúcich aj v ekonomike našej republiky“. Významným argumentom bolo aj konštatovanie potreby „vyplniť medzeru v tom, že už od roku 1965 chýba v Československu orgán, ktorý by vydával všeobecne záväzné predpisy na tomto úseku. Ďalej treba vytvoriť podmienky na ratifikáciu konvencie Medzinárodnej organizácie práce č. 81 z roku 1947 o inšpekcii práce v priemysle a obchode.“

Pri prerokovaní tohto návrhu zákona niektorí poslanci vzniesli námietky, prečo nezahrňa všetky druhy štátneho odborného dozoru. Zákon sa nevzťahoval na Štátnu banskú správu a na niektoré technické zariadenia v rezorte dopravy, spojov, národnej obrany a bezpečnosti. Už pri zrode navrhovaného zákona sa vyslovila zásada, že by nebolo správne, aby do jeho

pôsobnosti boli zahrnuté všetky druhy štátneho odborného dozoru hneď, ale iba vtedy, keď sa vytvorila podmienka na prevzatie týchto činností.

V návrhu zákona sa však pamätalo na to, aby vláda Českej socialistickej republiky a Slovenskej socialistickej republiky mohli postupne rozšíriť pôsobnosť orgánov štátneho odborného dozoru aj na technické zariadenia podliehajúce dozoru orgánov na úseku národnej obrany, vnútra, dopravy a spojov.

Prijatie zákona nebolo zrejme jednoduché. Proti zámeru zrušiť funkčný Ústav technického dozoru (ÚTD) sa postavili aj jeho zamestnanci listom adresovaným predsedovi Národného zhromaždenia J. Smrkovskému z 28. apríla 1968, v ktorom okrem iného argumentujú existenciou subjektov vykonávajúcich technický dozor v iných krajinách, ako bol napr. Gosgorteknadzor v Sovietskom zväze, ÚDT v Poľsku, ISCIR v Rumunsku, TU v NDR, TUV v Rakúsku a NSR, APAVE vo Francúzsku a NBBi v USA. Argumentom bolo aj ustanovenie o pokutách v návrhu zákona, ktoré vytvára nevhodné „aspekty policajnej činnosti“, zatiaľ čo pôvodný zámer technického dozoru bol motivovaný technickou pomocou, výchovou, odborným poradenstvom a nepriamym ekonomickým tlakom.

Ambícia vlády je zrejme zo záverečných slov predkladateľa: „Vybudovaním orgánov štátneho odborného dozoru nad bezpečnosťou práce spláca štát dlh našim pracujúcim a vytvárajú sa podmienky na vykonávanie moderného dozoru, dôstojného našej socialistickej republiky.“

Od 1. januára 1969 sa začala písať novodobá história v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP). Zákon č. 174/1968 Zb. ovplyvnený princípmi vyplývajúcimi z Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce č. 81 z roku 1947 o inšpekcii práce vytvoril podmienky na ich plnenie. Nezávisle od neskorších úprav a pripomienok to, že bol „v službe“ 31,5 roka, je toho dôkazom.

V súvislosti so zmenou orgánov štátnej správy v oblasti dozoru nad bezpečnosťou práce a bezpečnosťou technických zariadení a ich kompetenčných oprávnení boli od roku 1970 do 31. decembra 1994 v oblasti bezpečnosti technických zariadení vydané napr. tieto predpisy:

- vyhláška SÚBP a SBÚ č. 133/1973 Zb., ktorou sa určujú vyhradené technické zariadenia a ustanovujú niektoré podmienky na zaistenie ich bezpečnosti (vyhláška č. 22/1979 zrušila vyhlášku č. 133/1975),
- vyhláška SÚBP č. 36/1976 Zb. na zaistenie bezpečnosti práce v nízkotlakových kotolniach,
- vyhláška SÚBP a SBÚ č. 51/1978 Zb. o odbornej spôsobilosti v elektrotechnike,
- vyhláška SÚBP č. 86/1978 Zb. o kontrolách, revíziách a skúškach plynových zariadení,
- vyhlášky SÚBP a SBÚ č. 23 až č. 26/1979 Zb., ktorými sa určujú vyhradené tlakové, zdvíhacie, elek-

trické a plynové zariadenia a ustanovujú niektoré podmienky na zaistenie ich bezpečnosti,

- vyhláška SÚBP a SBÚ č. 145/1979 Zb. o výbere prototypov strojov a zariadení na posudzovanie z hľadiska požiadaviek bezpečnosti práce a technických zariadení,
- vyhláška SÚBP č. 58/1982 Zb., ktorou sa určujú základné požiadavky bezpečnosti práce a technických zariadení,
- vyhláška SÚBP a SBÚ č. 51/1983 Zb., ktorou sa ustanovujú niektoré povinnosti organizáciám na zaistenie bezpečnosti práce pri dovážaných technických zariadeniach pre oblasť pôsobnosti štátneho odborného dozoru nad bezpečnosťou práce a technických zariadení,
- vyhláška SÚBP č. 25/1984 Zb. na zaistenie bezpečnosti práce v nízkotlakových kotolniciach (zrušila vyhlášku č. 36/1976).

► Technická inšpekcia, príspevková organizácia

Politická zmena v roku 1989 priniesla zmeny prístupov a postojov. Česká a Slovenská Federatívna Republika na rokovaní so zástupcami Medzinárodnej organizácie práce v novembri 1991 prejavila záujem pozvať do krajiny tripartitnú misiu MOP s cieľom zhodnotiť vnútroštátny systém inšpekcie práce. Na základe vzájomnej dohody sa 18. až 29. mája a 8. až 19. júna 1992 uskutočnila tripartitná misia MOP na federálnom a národných ministerstvách práce a ministerstvách zdravotníctva, Českom úrade bezpečnosti práce a Slovenskom úrade bezpečnosti práce a v iných orgánoch s cieľom

- zhodnotiť účel, organizáciu, metódy a fungovanie inšpekcie práce v meniacich sa ekonomických, sociálnych a politických podmienkach,
- odhaliť prekážky a výzvy, ktorým čelí inšpekcia práce pri výkone svojho poslania,
- spracovať odporúčania na zlepšenie účinnosti a efektívnosti inšpekcie práce.

Správa z tripartitnej misie o efektívnosti inšpekcie práce v Českej republike a Slovenskej republike (TMI/CZE-SLO z 2. júla 1993, 39476, zdroj: http://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/1993/93B09_175_engl.pdf) na s. 21 v časti 3.10 v bode 3.10.3 odporučila, aby vtedajší Slovenský úrad bezpečnosti práce pokračoval vo svojich úvahách o výhodách vyčlenenia technických inšpekcii v prevádzke na samostatný subjekt, ktorý by vykonával svoju činnosť prevažne na komerčnom základe, pričom by podliehal zároveň primeranému riadeniu (kontrole) v oblasti **profesionálnej kvality** svojej práce a svojich rozhodnutí.

V súlade s týmto odporúčaním sa zintenzívnili prípravné práce na zmenu. Rozhodujúcim dňom na vznik Technickej inšpekcie bol 26. august 1994, keď Národná rada SR schválila novelu zákona o štátnom

odbornom dozore, ktorou sa od inšpektorátov práce odčlenila Technická inšpekcia ako samostatná právnická osoba s postavením príspevkovej organizácie.

Novelu zákona o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce č. 174/1968 Zb., ktorou sa vytvárala Technická inšpekcia, odôvodnil v Národnej rade SR minister práce, sociálnych vecí a rodiny J. Brocka. Konštatoval, že návrh na zmenu zákona predkladá v súlade s koncepciou bezpečnosti a zdravia pri práci vypracovanou v zmysle článku 4 Dohovoru MOP o bezpečnosti a zdraví pracovníkov a o pracovnom prostredí č. 155 z roku 1981.

Ďalej uviedol, že „podstatnou zmenou alebo podstatou tejto novely je **inštitucionálna zmena**. Ide o vytvorenie Technickej inšpekcie ako príspevkovej organizácie na posudzovanie bezpečnosti technických zariadení a o ďalšie zmeny aj v oblasti štátnej správy a niektoré legislatívno-technické zmeny v terajšom zákone.“ Odporučil schválenie predloženého návrhu a konštatoval, že tento návrh „predstavuje ďalšie priblíženie sa legislatívy Slovenskej republiky k normám Európskej únie v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti práce a pri zabezpečovaní európskeho štandardu bezpečnosti technických zariadení“.

Návrh novely zákona č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce bol schválený zákonom č. 256/1994 Z. z. Nadobudnutím účinnosti tohto zákona 1. októbra 1994 vznikla Technická inšpekcia, štátna príspevková organizácia, de iure. Vzhľadom na zákon č. 567/1992 Zb. o rozpočtových pravidlách SR (z hľadiska rozpočtovania štátneho rozpočtu na bežný rok sa financovanie a účtovníctvo príspevkových organizácií začínalo od prvého januára bežného roku) sa činnosť Technickej inšpekcie de facto začala 1. januára 1995. Technická inšpekcia vznikla bez kmeňového majetku s prísľubom štátneho príspevku. Pretože rok 1995 sa začal na Slovensku rozpočtovým provizóriom, vyplatenie príspevku pri vzniku organizácie nebolo možné.

Technická inšpekcia ako príspevková organizácia bola zriadená na vykonávanie činností súvisiacich s dozorom nad bezpečnosťou vyhradených technických zariadení. Podľa § 6a zákona č. 174/1968 Zb.:

- a) podávala odborné a záväzné stanoviská o tom, či sú pri projektovaní, konštrukcii, výrobe, montáži, prevádzke, obsluhu, opravách, údržbe, odborných prehliadkach a odborných skúškach vyhradených technických zariadení splnené požiadavky bezpečnosti technických zariadení,
- b) vykonávala prehliadky, riadila a vyhodnocovala skúšky vyhradených technických zariadení,
- c) preverovala odbornú spôsobilosť podnikateľov na výrobu, montáž, opravy, údržbu, odborné prehliadky a odborné skúšky vyhradených technických zariadení,
- d) preverovala odbornú spôsobilosť fyzických osôb na skúšky, odborné prehliadky a odborné skúšky,

opravy alebo obsluhu vyhradených technických zariadení,

- e) osvedčovala, či technické zariadenia, materiál a dokumentácia stavieb, technických zariadení, technológií, prototypov strojov a zariadení spĺňajú požiadavky bezpečnosti technických zariadení.

Technická inšpekcia svojou činnosťou podporovala uskutočňovanie štátnej politiky bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v Slovenskej republike. Zároveň sa zameriavala aj na ďalšie činnosti vyplývajúce z jej zriaďovacej listiny, ako bolo najmä šírenie informácií v oblasti bezpečnosti technických zariadení a stavieb, zabezpečovanie odborných vyjadrení, expertíz a prehliadok v oblasti bezpečnosti technických zariadení, strojov a stavieb. Začiatok jej činnosti charakterizujú najmä aktivity, ktoré vyplývali z platných vyhlášok, teda ktoré sa zameriavali najmä na odbornú spôsobilosť osôb, oprávnenia na výkon činností a odborné a záväzné stanoviská. Situáciu komplikoval „bezpríspevkový“ nábeh súvisiaci s rozpočtovým provízoriom. Popri problémoch okolo platov tu boli aj problémy logistické.

Prvé materiálne zabezpečenie sa uskutočnilo prevodom písacích strojov, vybraných meracích prístrojov a starej Tatry 613 (240-tis. km) a jazdenej Škody Favorit z inšpektorátov bezpečnosti práce vrátane mesačnej zásoby papiera. Po „bezpríspevkovom“ nábehu v rozpočtovom provízoriu prišli prvé príspevky z rozpočtu, ktoré umožnili nákup dvoch počítačov na účtovníctvo a prenájom dvoch pracovísk.

V roku 1995 okrem zabezpečenia výkonov pre klientov a dosiahnutia očakávaných tržieb pracovníci Technickej inšpekcie intenzívne spolupracovali na novele vyhlášok vyhradených technických zariadení (VTZ). Z vnútroorganizačného hľadiska sa začala budovať procesná stránka. Prvé procesy (ako pracovné postupy, pracovný poriadok, organizačný poriadok, ekonomická agenda – fakturácia, cestovné príkazy, používanie áut a pod.) nadobúdali písomnú podobu.

Urgentnosť mať opísané postupy zaručujúce požadovanú kvalitu mala výsledok vo vytvorení prvej príručky kvality na základe normy EN 45 004 (august 1996).

Budovanie kvality vyvrcholilo 17. novembra 2000, keď Technickú inšpekciu Slovenská národná akreditačná služba akreditovala ako prvý inšpekčný orgán typu A na Slovensku.

Rozhodnutím Úradu pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky (ÚNMS SR) o autorizácii č. 37/2001 z 5. februára 2001 Technickú inšpekciu autorizovali ako SKTC-169.

Vzhľadom na profesionálne vykonávanú činnosť, plnenie požiadaviek kvality inšpekčných a certifikačných organizácií Technickú inšpekciu na základe žiadosti zo 4. júla 2003 a návrhu ÚNMS SR z 23. septembra 2003 potvrdili v pozícii notifikovaného orgánu č. 1354 v rámci dohody PECA už pred vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie.

S účinnosťou od 1. júla 2000 zákon č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení niektorých zákonov zrušil zákon č. 174/1968 Zb. Zároveň doplnil zákon č. 330/1996 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci o § 7a Posudzovanie bezpečnosti technických zariadení. Postavenie a rozsah činnosti Technickej inšpekcie sa nemenili.

Ak by sme mali rekapitulovať dosiahnuté výsledky pri vytvorení a budovaní firmy Technická inšpekcia, nemali by sme zabudnúť na tieto výnimočné výkony:

- spustenie firmy s kolektívom nadšencov – vznikla etablovaná, samostatná, finančne zdravá a profesionálne expertmi zabezpečená firma,
- vybudovanie personálnych štruktúr, definovanie procesov a vnútorného riadenia,
- budovanie systému kvality a jeho dokumentovanie,
- akreditovanie prvého inšpekčného orgánu na Slovensku,
- materiálne zabezpečenie – prenájom nových priestorov, doplnenie materiálneho vybavenia, nákupy nových meracích prístrojov,
- štátna príspevková organizácia vznikla s nulovým majetkom a neskôr dokázala existovať s nulovým príspevkom.

► Tzv. monopolné postavenie Technickej inšpekcie

Pred opisom udalostí vedúcich k transformácii Technickej inšpekcie na akciovú spoločnosť treba pripomenúť aj obdobie pred prijatím zákona o BOZP, v ktorom sa proti jej postaveniu ako jedinej expertnej inštitúcie v oblasti bezpečnosti technických zariadení viedla intenzívna kampaň za „liberalizáciu“ výkonu úradných skúšok aj inými podnikateľskými subjektmi.

Technická inšpekcia považovala tak vtedy, ako aj v súčasnosti, za potrebné vyjadriť sa k názoru šíriacemu sa o jej tzv. monopole. Šírenie tohto názoru podporovali najmä subjekty neprijemne dotknuté negatívnymi závermi expertov Technickej inšpekcie o zariadeniach, na ktorých tieto subjekty vykonali odborné prehliadky, odborné skúšky či iné kontrolné úkony, údržbu alebo montáž. To považujeme za príčinu tlaku na zrušenie exkluzivity Technickej inšpekcie zo strany podnikateľských subjektov v oblasti technickej kontroly zariadení. „Monopol“ kontrolnej činnosti vykonávanej touto spoločnosťou na technických zariadeniach v skutočnosti nebol nijaký monopol.

V prvom rade treba pripomenúť, že činnosť Technickej inšpekcie podľa § 7a zákona č. 330/1996 Z. z. o BOZP nebola typická podnikateľská činnosť v oblasti služieb, ale **delegované plnenie úloh štátu vo verejnom záujme**, teda ochrana života a zdravia osôb a osobitne zamestnancov, ktorí narábajú s technický-

mi zariadeniami alebo ich používajú, ako aj ochrana majetkových hodnôt. Napríklad **režim úradnej skúšky je režim osobitnej kontroly bezpečnosti zariadení s vysokou mierou ohrozenia a od začiatku bol súčasťou presadzovania štátnej politiky BOZP, nie predmetom voľnej podnikateľskej činnosti.** Európsky prístup pripomíname citovaním z úvodného ustanovenia smernice č. 89/361/EHS (prevzatej zákonom č. 124/2006 Z. z.), kde sa konštatuje, že „zlepšenie bezpečnosti, hygieny a ochrany zdravia pracovníkov pri práci je cieľ, ktorý by nemal podliehať čisto hospodárskym úvahám“.

Riešenie, ktorým sa delegovala činnosť orgánu štátnej správy na štátnu organizáciu (okrem rozhodovacej oblasti), bolo v súlade s racionalizáciou štátnej správy, najmä s prihliadnutím na úspory štátneho rozpočtu.

► Transformácia Technickej inšpekcie na akciovú spoločnosť

Rozhodujúci deň vo veci transformácie Technickej inšpekcie, štátnej rozpočtovej organizácie, na inú organizačnú formu bol 23. september 2004, deň prijatia zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy. Tento zákon v § 21 ods. 2 definoval, že príspevková organizácia je „*právnická osoba štátu, obce a vyššieho územného celku, ktorej menej ako 50 % výrobných nákladov je pokrytých tržbami a ktorá je na štátny rozpočet, rozpočet obce alebo na rozpočet vyššieho územného celku zapojená príspevkom.*“

V zmysle § 21 ods. 13 citovaného zákona bol zriaďovateľ príspevkovej organizácie „*povinný ju zrušiť k 31. decembru roka, v ktorom zistí, že tržby príspevkovej organizácie nepokrývajú jej výrobné náklady v súlade s odsekom 2 počas najmenej dvoch po sebe bezprostredne nasledujúcich rokov.*“

Pre Technickú inšpekciu, ktorá v roku 2004 hospodárila bez príspevku štátu, neuplatňovala požiadavky na dotácie zo štátneho rozpočtu a pokrývala tržbami 100 % výrobných nákladov už viac ako dva roky po sebe, z toho vyplývalo, že ju bolo treba zrušiť najneskôr do 31. decembra 2007.

Vláda Slovenskej republiky uznesením č. 340/2004 z apríla 2004 uložila zriaďovateľom štátnych príspevkových organizácií „*posúdiť právnu formu hospodárenia príspevkových organizácií a zosúladiť ich právne pomery s návrhom zákona priebežne, najneskôr do 31. decembra 2006.*“

Na základe toho Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) SR ako zriaďovateľ Technickej inšpekcie považovalo za vhodné pripraviť kroky v tomto zmysle bez zbytočného odkladu. Zosúladenie hospodárenia Technickej inšpekcie v zmysle uznesenia vlády SR č. 340/2004 s právnymi pomermi a požiadavkami podľa nového zákona o rozpoč-

tových pravidlách (dotácia pre Technickú inšpekciu nad 50 % nákladov) by znamenalo zabezpečiť príspevkov zo štátneho rozpočtu vo výške nad 50 miliónov Sk ročne. Takéto riešenie nebolo reálne, preto táto spoločnosť nemohla zostať príspevkovou organizáciou.

V kontexte uvedených ustanovení zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy a úloh uznesenia vlády to znamenalo, že Technickú inšpekciu, štátnu príspevkovú organizáciu, by bolo treba po 11 rokoch budovania ku koncu roka 2006 transformovať, aby ju nebolo potrebné do konca nasledujúceho roka zo zákona zrušiť.

Rovnako vzhľadom na nespochybniteľnú potrebu a prínos výsledkov plnenia úloh vykonávaných Technickou inšpekciou pri udržiavaní dobrej úrovne bezpečnosti technických zariadení na Slovensku a s tým súvisiacou ochranou života a zdravia zamestnancov na pracoviskách v SR nebolo prijateľné vypustenie povinnosti zabezpečovať kontrolnú a inšpekčnú činnosť v oblasti bezpečnosti technických zariadení na vyhradených technických zariadeniach skupiny A (technické zariadenia s vysokou mierou ohrozenia), ktoré zabezpečovala Technická inšpekcia formou tzv. úradných skúšok.

Zo situácie bolo zrejmé, že ak sa má na Slovensku zachovať vybudovaný potenciál expertnej organizácie v oblasti bezpečnosti technických zariadení, je nevyhnutné do konca roku 2006 uviesť do života novú právnu formu Technickej inšpekcie. Na dosiahnutie tohto zámeru Technická inšpekcia spracovala viacero analytických materiálov, ktoré sa napokon v stručnej forme použili ako dokument MPSVR SR navrhujúci vláde transformáciu Technickej inšpekcie na akciovú spoločnosť so 100-percentnou účasťou štátu v zmysle ustanovení Obchodného zákonníka.

V rámci tohto materiálu Technická inšpekcia popri harmonograme transformácie spracovala aj text prvých stanov akciovej spoločnosti a následne aktívne spolupracovala s MPSVR SR na úprave pripravovaného zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, ktorého súčasťou boli aj transformačné paragrafy Technickej inšpekcie na akciovú spoločnosť – § 31 až § 39. Tieto paragrafy zabezpečili kontinuitu zmluvných, obchodných a pracovnoprávných vzťahov príspevkovej organizácie aj po založení a vzniku akciovej spoločnosti.

Proces transformácie pokračoval 28. septembra 2005, keď vláda SR prijala uznesenie č. 749 k návrhu na transformáciu Technickej inšpekcie na akciovú spoločnosť. Akciová spoločnosť **bola založená** zakladateľskou listinou 30. marca 2006. Založenie sa opieralo o uvedené uznesenie vlády, ktorým vláda schválila transformáciu príspevkovej organizácie Technická inšpekcia na akciovú spoločnosť so 100-percentnou majetkovou účasťou štátu. Spoločnosť bola založená bez výzvy na upisovanie akcií.

Rozhodujúcim dňom vzniku Technickej inšpekcie, akciovej spoločnosti, bol 14. júl 2006, keď spoločnosť zapísali do obchodného registra ako nástupcu Technickej inšpekcie, štátnej príspevkovej organizácie, v súlade s § 31 až § 39 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

Dňom vzniku spoločnosti na ňu prešli všetky práva a povinnosti vyplývajúce z právnych vzťahov týkajúcich sa Technickej inšpekcie, štátnej príspevkovej organizácie. Základné imanie spoločnosti vo výške 105 956 000 Sk tvoril nepeňažný vklad zakladateľa, teda pochádzal výlučne z majetku štátu, ktorý bol v správe zrušenej príspevkovej organizácie Technická inšpekcia. Vklad majetku štátu (po znížení o finančný majetok vo výške 37,5 mil. Sk) do spoločnosti odsúhlasila vláda uznesením č. 749 z 28. septembra 2005. Nepeňažný vklad sa použil na vytvorenie základného imania a rezervného fondu akciovej spoločnosti Technická inšpekcia.

Základné imanie spoločnosti v súčasnosti tvorí jedna akcia, ktorá má menovitú hodnotu 2 049 293 € (slovom dva milióny štyridsaťdeväťtisíc dvestodevädessiattri eur, pôvodne 61 737 000 Sk). Akcia spoločnosti je vydaná v zaknihovanej podobe, znie na meno a nie je verejne obchodovateľná. Akcia spoločnosti je vedená ako zaknihovaný cenný papier v zákonom ustanovenej evidencii cenných papierov v Centrálnom depozitári cenných papierov SR, a. s. Akcia nie je prijatá burzou na obchodovanie na trhu cenných papierov a nebola vydaná na základe verejnej výzvy na upisovanie akcií.

Akcionár, ktorým je štát v zastúpení Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, vykonáva svoje práva a povinnosti v spoločnosti so 100-percentnou majetkovou účasťou štátu Technická inšpekcia, a. s., prostredníctvom valného zhromaždenia a dozornej rady spoločnosti. V zmysle stanov majetková účasť štátu na základnom imaní nesmie klesnúť pod 100 %. Technickej inšpekcii, a. s., bola notifikácia po transformácii na akciovú spoločnosť potvrdená Európskou komisiou 2. októbra 2006.

► Technická inšpekcia, akciová spoločnosť

Hlavným poslaním spoločnosti už vtedy bolo poskytovanie služieb vo verejnom záujme, ktorým je ochrana života a zdravia osôb a osobitne zamestnancov narábajúcich s technickými zariadeniami alebo ich používajúcich a ktorým je aj ochrana majetkových hodnôt.

Úlohou spoločnosti bolo najmä overovanie plnenia požiadaviek bezpečnosti technických zariade-

ni vrátane posudzovania ich zhody so základnými bezpečnostnými požiadavkami ustanovenými všeobecne záväznými právnymi predpismi a medzinárodnými predpismi. Činnosť spoločnosti podporovala prevenciu možných škôd spôsobených zlyhaním technických zariadení alebo nespôsobilou obsluhou v prevádzke.

Tieto ciele zabezpečovala posudzovaním zariadení a dokumentácie, vykonávaním prehliadok a skúšok technických zariadení počas ich prevádzky, overovaním odbornej spôsobilosti dodávateľov, ako aj overovaním odbornej spôsobilosti vybraných skupín osôb a zamestnancov.

Spoločnosť vykonávala aj činnosť súvisiacu s postupmi posudzovania zhody (NB 1354, SKTC 169). Vykonávaním inšpekcie, prehliadok a skúšok v celej šírke skupín technických zariadení v procese ich návrhu a výroby pred uvedením technických zariadení do prevádzky posudzovala, či návrh určeného výrobku, výrobok, zariadenie alebo systém kvality sú v súlade s technickými požiadavkami.

Medzi dôležité ukazovatele spoločnosti patrili a dodnes patria **dôveryhodnosť, najmä odbornosť, nestrannosť a nezávislosť**. Plnenie podmienok oprávnenej právnickej osoby akciová spoločnosť preukazovala a preukazuje komplexne. Okrem odborne spôsobilých zamestnancov, moderného technického a prístrojového vybavenia, efektívneho systému zabezpečenia kvality preukazuje akreditáciu na vykonávanie činnosti inšpekčného orgánu nezávislého od zainteresovaných strán (typ A), certifikačného orgánu na certifikáciu výrobkov, osôb a systémov riadenia (manažérstva kvality). Komplexnosť garantovala a garantuje opakovane obnovenými osvedčeniami o akreditácii Slovenskej národnej akreditačnej služby (SNAS) dokumentujúcimi schopnosť vykonávať inšpekčnú a certifikačnú činnosť odborne, nestranne a nezávisle. Významnou ambíciou je poskytovanie služieb na európskej úrovni, s využitím najnovších poznatkov vedy a techniky, ako aj legislatívy Európskej únie.

Z hľadiska vývoja akciovej spoločnosti považujeme za dôležité udržanie si pozície po sprístupnení trhu v roku 2007 v oblasti overovania plnenia požiadaviek bezpečnosti technických zariadení a pri turbulentnom ekonomickom vývoji v rokoch 2009 až 2015. Kombinácia ekonomickej recesie a vplyvu konkurencie sa odzrkadlila nielen v dampingových cenách, ale aj v dampingu kvality a požiadaviek na subjekty vykonávajúce overovanie.

Dokumentuje to aj vývoj zamestnanosti v Technickej inšpekcii vo vybraných rokoch.

Roky:	1996	2000	2003	2006	2009	2012	2015	2018
Počet zamestnancov:	93	147	153	177	172	149	154	160

Za dôležitú oblasť akciová spoločnosť neprestajne považuje výchovno-vzdelávacie aktivity. Popri záujme o odbornú prípravu fyzických osôb ju teší záujem o konferencie a semináre. Za úspech pokladá organizovanie odborných konferencií a seminárov zameraných na osvetu v oblasti bezpečnosti technických zariadení. Od roku 2009 sa uskutočnilo 11 konferencií za aktívnej účasti širokého spektra odborníkov.

V tom čase spoločnosť rozšírila svoje aktivity na výkon činností v oblasti pôsobnosti banského zákona, prepravovateľných nádob, detských ihrísk a športových zariadení, liehovarníckych zariadení, kontroly kotlov a vykurovacích sústav.

Akciová spoločnosť Technická inšpekcia pokračovala v rozvoji výkonov v zahraničí. Od roku 2015 je materskou spoločnosťou dcérskej obchodnej spoločnosti **Daou Inspection Technology Consulting Co., Ltd. (DAOU)**, v Číne. Tá je v jej 100-percentnom vlastníctve. Ťažiskom činnosti sú výkony zamerané na posudzovanie zhody a na certifikačnú činnosť. DAOU pre Technickú inšpekciu, a. s., len sprostredkúva výkony. Certifikačná činnosť (hodnotenie zistených skutočností a rozhodovanie o vydaní certifikátu, napr. na výrobky) vykonáva materská spoločnosť.

► Zahraničná spolupráca a legislatívne aktivity Technickej inšpekcie

Hlavným dôvodom angažovanosti Technickej inšpekcie v medzinárodných organizáciách bola snaha prenášať informácie a legislatívu EÚ do národného práva, zabezpečiť kompatibilné interpretácie ustanovení medzinárodných predpisov, technických noriem a dokumentov európskych inštitúcií. Získavať dostatok informácií jej umožňovala účasť na zasadaniach medzinárodných skupín na fórach notifikovaných organizácií a rokovania technických výborov Medzinárodnej konfederácie inšpekčných a certifikačných organizácií (CEOC International) so sídlom v Bruseli.

V rámci medzinárodnej spolupráce sa zapojila do Phare programu *Partnership and Institution Building Programme*, pričom popri nákupe výpočtovej techniky a meracích prístrojov (najmä v oblasti kontroly výťahov) spolu s dánskym partnerom Arbejdstilsynet (obdoba úradu bezpečnosti práce v Dánsku) vytvorili dokumentáciu kvality inšpekčného orgánu v súlade s vtedy novou európskou normou STN EN 45 004 Požiadavky na inšpekčné orgány. Na základe zdokumentovania inšpekčných činností sa Technická inšpekcia zapojila do činností CEOC ako pridružený člen v roku 1996 a ako riadny člen od roku 1998.

Technická inšpekcia, a. s., bola členom CEOC International od roku 1996 ako jediná spoločnosť zo Slovenskej republiky. Členstvo v CEOC International bolo prínosné vzhľadom na medzinárodný charakter tejto organizácie s veľkým vplyvom na tvorbu dokumentov, rozhodnutí a opatrení na úrovni Európskej

únie a osobitne pri tvorbe pravidiel európskej akreditácie. Akreditačné pravidlá v oblasti sektora, ktorý zahŕňa oblasť skúšania, posudzovania zhody, inšpekcie a certifikácie, treba nevyhnutne dodržiavať na zachovanie si akreditácie a notifikácie. Akreditáciu a notifikáciu potrebovala a potrebuje Technická inšpekcia, a. s., na výkon podnikateľskej činnosti, nielen na dobrovoľnú činnosť podľa ISO/IEC 17020, ale štyri akreditácie sú potrebné aj na výkon činnosti oprávnenej právnickej osoby a notifikovaného orgánu.

Vývoj priniesol zlúčenie dvoch medzinárodných lobingových organizácií – CEOC International (Medzinárodnej konfederácie inšpekčných a certifikačných organizácií) a IFIA (Medzinárodnej federácie inšpekčných agentúr). Vzniknutá globálna organizácia TIC Council bola vytvorená tak, aby dosiahla ešte väčšiu silu a vplyv pri presadzovaní záujmov subjektov vykonávajúcich podnikateľskú činnosť v oblastiach skúšania, inšpekcie a certifikácie (TIC). Spolu TIC Council reprezentuje 90 členských spoločností z viac ako 160 krajín sveta.

Pretože Technická inšpekcia bola členom CEOC International dlhé roky, toto členstvo vrátane všetkých práv a povinností automaticky prešlo do novej organizácie TIC Council (oficiálne 13. decembra 2018 zánik CEOC International a vznik TIC Council). Členstvo v tejto organizácii zaväzuje Technickú inšpekciu prijať a trvalo udržiavať etické princípy výkonov činnosti. Tieto princípy sú ustanovené dokumentom nazvaným Compliance Code – pravidlami správania sa, ktorými sa udržiavajú hodnoty založené na serióznosti, nestrannosti, nezávislosti a odbornosti.

Prenos požiadaviek európskeho práva do legislatívy Slovenskej republiky bol prioritou zamestnancov Technickej inšpekcie už počas ich pôsobenia na vtedajšom Slovenskom úrade bezpečnosti práce od roku 1990. Prvými aktivitami boli novely vyhlášok č. 23 až č. 26/1979 Zb. o vyhradených technických zariadeniach z 11. októbra 1990, ktorými sa definovala účasť orgánov dozoru pri skúškach vyhradených technických zariadení pred ich odovzdaním odberateľovi a zloženie skúšky odborných fyzických osôb pred orgánom dozoru (orgánom dozoru bol inšpektorát práce alebo banský úrad). Touto zmenou sa zabezpečil posun pozície orgánu dozoru z tzv. vrchnostenského dozoru do polohy technického dozoru.

Rozsiahlou formou angažovanosti v legislatíve bola úspešná práca na novele zákona č. 174/1968 Zb. o štátnom odbornom dozore nad bezpečnosťou práce, ktorá zabezpečila oddelenie technického dozoru od inšpektorátov práce a definovala úlohy samostatnej Technickej inšpekcie. Návrh novely zákona č. 174/1968 Zb. bol schválený zákonom č. 256/1994 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť od 1. októbra 1994.

Súčasne s novelou zákona pracovala Technická inšpekcia aj na vydaní novej vyhlášky o vyhrade-

ných technických zariadeniach s cieľom, aby integrovala štyri samostatné vyhlášky v súlade so zámerom, s ktorým bola spracovaná pôvodná vyhláška č. 133/1973 Zb.

Rok 1996 charakterizovala snaha o uplatňovanie novej vyhlášky č. 74/1996 Z. z. o vyhradených technických zariadeniach, ktorá nadobudla účinnosť 1. apríla 1996. Okrem popularizácie vyhlášky bolo potrebné splniť požiadavky odbornej verejnosti a klientov vyplývajúce z prechodných opatrení. Vyhláška zrušila šesť vyhlášok dotýkajúcich sa vyhradených technických zariadení a dve vyhlášky dotýkajúce sa prototypov strojov a dovážaných zariadení.

Technická inšpekcia intenzívne spolupracovala aj na príprave nového zákona o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, ktorý bol schválený 26. októbra 1996 s č. 330/1996 Z. z. a v § 7a definoval kompetencie Technickej inšpekcie. Ostro sledovaná bola aj náhrada zákona č. 174/1968 Zb. zákonom č. 95/2000 Z. z. o inšpekcii práce, ktorá upravila § 7a zákona č. 330/1996 Z. z. o BOZP a zmenila podriadenosť Technickej inšpekcie, štátnej príspevkovej organizácie, pod priame riadenie MPSVR SR.

Vývoj v tejto oblasti za uplynulých 25 rokov charakterizuje o. i. aj legislatívna reč. Technická inšpekcia, príspevková organizácia, bola zriadená na vykonávanie činností súvisiacich s dozorom nad bezpečnosťou vyhradených technických zariadení. Od roku 1996 hovoríme o overovaní plnenia požiadaviek bezpečnosti technických zariadení.

Osobitnou oblasťou aktivít Technickej inšpekcie je priama legislatívna podpora zavedenia európskych predpisov pre tlakové zariadenia, jednoduché tlakové nádoby, výťahy a strojové zariadenia do legislatívy Slovenskej republiky. Zamestnanci Technickej inšpekcie pre MPSVR priamo spracovali podklady na nariadenie vlády SR č. 576/2002 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody pre tlakové zariadenie, ako aj na nariadenie vlády SR č. 513/2001 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody pre jednoduché tlakové nádoby. Rovnako spracovali aj podklady na prijatie nariadenia vlády SR č. 571/2001 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti o technických požiadavkách a postupoch posudzovania zhody pre výťahy.

► Hodnoty spoločnosti

Technická inšpekcia, a. s., vznikla v roku 2006 transformáciou príspevkovej organizácie na overovanie plnenia požiadaviek bezpečnosti technických zariadení podľa zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Zákon ju definoval ako prvú oprávnenú právnickú osobu. Vychádzajúc z toho poslaním akciovej spoločnosti bolo a je posky-

tovanie služieb vo verejnom záujme, ktorým je ochrana života a zdravia osôb a osobitne zamestnancov a ochrana majetku s dôrazom na bezpečnosť technických zariadení.

Technická inšpekcia, akciová spoločnosť, je dnes etablovaná, samostatná a finančne zdravá firma. Z hľadiska odbornosti je expertne dobre zabezpečená nielen **materiálne** (technickým vybavením a vybavením meracími prístrojmi), ale aj **personálne a metodicky**.

Spoločnosť vo svojej činnosti uplatňuje metódy založené na princípoch kvality, kompetenciách zamestnancov a na plnení požiadaviek pre akreditované certifikačné a inšpekčné organizácie, ako aj požiadaviek pre autorizované osoby a notifikované organizácie. Kvalitu výkonov podporuje riadenie činnosti spoločnosti založené na princípoch kvality pre inšpekčné a certifikačné organizácie.

Kvalitu služieb spoločnosti podporuje materiálne zabezpečenie vyhovujúcimi pracovnými priestormi, výpočtovou a meracou technikou, dostupnosťou aktuálnych znení predpisov a noriem a stálym zvyšovaním odborných vedomostí a zručností zamestnancov. Technická inšpekcia zamestnáva dostatočný počet profesionálnych inšpektorov, o ktorých trvalé vzdelávanie sa stará vnútorným systémom vzdelávania.

Základnými hodnotami spoločnosti sú profesionalita (dôveryhodnosť, odbornosť a kompetentnosť, nestrannosť, nezávislosť, bezúhonnosť), proklientsky prístup (ústretový prístup ku klientom, statočnosť a ľudskosť), rešpektovanie zákonov a prispôbovanie sa novým výzvam.

Ako sme spomenuli, Technická inšpekcia bola členom CEOC dlhé roky, jej členstvo vrátane všetkých práv a povinností automaticky prešlo do novej organizácie TIC Council. Vznikom TIC Council sa pre Technickú inšpekciu, a. s., otvárajú oveľa širšie možnosti spolupráce s inými organizáciami pôsobiacimi na trhu skúšania, inšpekcie a certifikácie (TIC). Tieto možnosti sa budú dať využiť pri obhajovaní pravidiel, ktoré podporujú pri posudzovaní zhody a vykonávaní inšpekcie využívanie kapacít „tretej“ strany namiesto vlastných kapacít výrobcov alebo prevádzkovateľov, u ktorých možno spochybniť nestrannosť a dostatočné udržiavanie profesionálnej odbornosti vo vzťahu k vlastným výrobkom a zariadeniam. Otvára sa príležitosť na posilnenie dobrej povesti Technickej inšpekcie, ako aj povedomia verejnosti o potrebe nestranných a nezávislých služieb skúšania, inšpekcie a certifikácie. Pre Technickú inšpekciu, a. s., sa vytvára prístup k poznávaniu najlepších postupov vykonávania činností v oblasti TIC, možností prevziať skúsenosti z ďalších inšpekčných postupov a oblastí inšpekcie, ktorých akceptovanie už vyskúšali silní hráči na trhu TIC.

*Ing. Dušan Perniš, Ing. Dušan Konický,
Technická inšpekcia, a. s.*